

טורח יעקב עבור עם ישראל בגלות

תמצית שיחה לפר' תרומה (לקו"ש חל"א)

השיטים היו בידם כבר קודם לכן, מזמן יציאת-מצרים.

ולכן ברמת הפשט לא ניתן לומר שהם השיגו עצים אלו כעת, לאחר מתן-תורה (בקנייתם או בכריתתם)⁵, ומשום כך מפרש רש"י שלקחו את כל החומרים הללו עימם - כולל העצי שיטים (והיתה חסרה רק פעולת הלקיחה של הגזברים מהם).

אך דבר זה גופא טעון הסבר, שהרי כיוון שהיה ביכולתם להשיג את ה"עצי שיטים" בדרכים אחרות (משוכרים או מיערות הסמוכים), לשם מה איפוא הוצרך יעקב לטרוח בהבאת ארזים מארץ ישראל ונטיעתם במצרים - יותר ממאתיים שנה (!) קודם הציווי על מלאכת המשכן ?!

מסביר הרבי: מעשהו זה של יעקב בנטיעת הארזים במצרים וסחיבתם בגלות היתה סמלית - כדי להפיח בעם-ישראל תקווה וחזקת כל זמן משך שהותם בגלות.⁶

כלומר, עצם הדבר שהם ראו בעיניהם את הארזים⁷ בהיותם בגלות, וביוזעם שעם ארזים אלו עתידים הם לבנות את המשכן מיד בצאתם לחירות - הרי-זה נטע בהם אמונה וביטחון מחודשים לקיום הבטחתו של הקב"ה שיוציאם מגלות קשה זו.⁸

[ככריתת עצים או קנייתם], אך מכך שכתוב בלשון 'לקיחה' משמע שהכל מוכן, וחסר רק מעשה הלקיחה של הגזברים.

⁵ ועל זה הדרך יש להסביר גם בנגוע לכסף וזהב שלא היה חסר בידם של ישראל (שהיה בידם מביזת מצרים וביזת הים), ואם-כן גם זה היה ברשותם מן המוכן. ועל-דרך-זה בדברי רש"י "ושש: הוא הפשתן" (שלכאורה מדוע הוצרך לפרש כאן מהו "שש", הרי בספר בראשית מסופר שהלבישו את יוסף בבגדי שש, ושם רש"י אינו מבאר מאומה? אלא) יש לומר שכוונתו למה שכתב בחומש בראשית (ב, יא) שפשתן ג' ל במצרים, ואם-כן לקחו איפוא גם את זה כאשר "וינצלו את מצרים" [ועל-דרך-זה בשאר דברים].

⁶ כלומר, בנוסף להבטחה (בדיבור) שהם ייצאו מן הגלות ("ואנוכי אעלך גם עלה") - היה כאן עניין מוחשי יותר.

⁷ ובפרט שארזים אלו הובאו מארץ ישראל המצביע על מצב של גאולה.

⁸ ולפי זה מובן מדוע מביא רש"י את שמו של בעל המאמר - רבי תנחומא (למרות שבדרך-כלל אינו מביא), כי רוצה לרמוז לנו את עניין הנחמה (שהארזים גרמו לעידוד ונחמה בקרב העם).

בפרשת השבוע מפרטת התורה את החומרים שמהם ישתמשו לבניית המשכן ותכולתו (שלמעשה יתלוו עם עם-ישראל במסעם הארוך במדבר). חומרים אלו ייאספו על-ידי הגזברים [גבאי המשכן] שיגייסו תרומות מעם-ישראל - "מאת כל איש אשר ידבנו לבו".

אחד המרכיבים המרכזיים שממנו בנו את המשכן היה "עצי שיטים". שואל על-כך רש"י: מהיכן היו להם עצי שיטים במדבר ? ומתרץ "פירש רבי תנחומא: יעקב אבינו צפה ברוח-הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם, וציוה לבניו ליטלם עימם כשיצאו ממצרים".

ותמוה: מה בדיוק הכריח את רש"י לפרש שיעקב הכין להם במצרים עצי ארזים כדי שכשהם יצאו ממצרים - יהיה להם מן המוכן לבנות את המשכן, הרי אפשר לפרש בפשטות הכי גדולה שהם קנו את ה"עצי שיטים" מעוברי-דרכים שוכרים¹, או שהם כרתו עצים אלו מיער הסמוך להר סיני² !?

להבנת העניין יש להקדים דיוק קטן: בתחילת הפרשה ישנו ביטוי לא כל-כך שגרתי בדיבור הקב"ה למשה "ויקחו לי תרומה..."³. ולכאורה, מדוע משתמשת התורה בלשון 'לקיחה'³ שהכוונה בזה היא על הגזברים שגובים מעם-ישראל את התרומה, הרי מתאים יותר להדגיש את פעולת התורמים (מעם-ישראל) ולהשתמש בלשון 'נתינה' (או 'הבאה'), והפסוק יכתב "ויתנו לי תרומה" ?

מכך שהתורה משתמשת כאן בלשון 'לקיחה', בהכרח לומר שכל הפריטים הללו (הנמנים בתורה) היו בידיהם של עם-ישראל כבר לפני-כן, ולא היה חסר אלא פעולת הלקיחה מהם בלבד.⁴ ומוכן איפוא, שגם עצי

¹ כקושיית הט"ז ועוד.

² כפירוש האבן-עזרא וכן בבעלי התוספות על התורה.

³ וכך גם בהמשך הפסוקים: "תקחו את תרומתי.. התרומה אשר תקחו מאתם".

⁴ זאת-אומרת: באם היה כתוב "ויתנו לי תרומה" וכדו', היה פירושו שיתנו וכן שיעשו את הפעולות וההכנות לנתינה